

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHLARINING SAVODXONLIGINI OSHIRISH YO'LLARI

Rajabova Munisa Aminboy qizi

Guliston Davlat Universiteti Psixologiya va ijtimoiy fanlar fakulteti

Boshlang'ich ta'lim ulubiyoti yo'nalishi talabasi.

+998991337265. munisarajabova259@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.12601095>

Annotatsiya. Boshlang'ich ta'lim – bu o'quvchilarning savodxonlikka bo'lgan birinchi qadamlaridir. Bu davrda olingan ilm va ko'nikmalar bolalarning kelgusidagi ta'lim yo'nalishlarini belgilab beradi. Savodxonlikni rivojlantirish uchun esa turli xil metod va usullardan foydalanish mumkin. Quyidagi maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining savodxonligini oshirish yo'llari haqida batafsil ma'lumot beriladi.

Kalit so'zlar: ta'lim, savodxonlik, axloqiy fazilat, psixik rivoj, interaktiv usul, metod, rivoyat, hikoyat.

WAYS TO INCREASE LITERACY OF PRIMARY CLASS STUDENTS

Abstract. Primary education is students' first steps towards literacy. The knowledge and skills acquired during this period determine the future directions of children's education.

Different methods and techniques can be used to develop literacy. The following article provides detailed information on ways to improve the literacy of elementary school students.

Key words: education, literacy, moral virtue, mental development, interactive method, method, narration, story.

ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

Аннотация. Начальное образование – это первые шаги учащихся к грамотности. Знания и навыки, приобретенные в этот период, определяют будущие направления образования детей. Для развития грамотности можно использовать различные методы и приемы. В следующей статье представлена подробная информация о способах повышения грамотности учащихся начальной школы.

Ключевые слова: образование, грамотность, нравственная добродетель, умственное развитие, интерактивный метод, метод, повествование, рассказ.

Mamlakatimiz taraqqiyoti har tomonlama barkamol insonlar shaxsini shakllantirish masalasi bilan bog'liq. Buning uchun esa avvalo ularning ongida yangicha dunyoqarashni, mustaqil tafakkurni hamda ahloqiy fazilatlarni yuksak darajada shakllantirish vazifasini zimmasiga olgan pedagoglar tayyorgarligiga alohida e'tibor qaratish lozim. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning “Yana bir muammoni hal etish o'ta muhim hisoblanadi: bu pedagoglar va professoro'qituvchilar tarkibining professional darajasi, ularning maxsus 4 bilimlaridir. Bu borada ta'lim olish, ma'naviy ma'rifiy kamolot masalalari va haqiqiy qadriyatlarini shakllantirish jarayonlariga faol ko'mak beradigan muhitni yaratish zarur” – deb aytgan fikrlari muammoning dolzarbligini asoslaydi.

O'quv faoliyati boshlang'ich sinf o'quvchisi uchun nafaqat bilish jarayonlarining yuqori bosqichda shakllanishi, balki shaxs xususiyatlarini shakllantirish uchun ham imkoniyat yaratadi.

Boshlang'ich sinfda o'quv faoliyati jarayonida o'quvchi shaxsining rivojlanishi davom etadi. Boshlang'ich sinf o'quvchisining ta'limdagi yutug'i uning keyingi psixik rivoji va shaxsining shakllanishida to'liq ijobiy asos bo'ladi. Buning natijasida o'quvchining o'zidan o'zi oilasi, o'qiyotgan sinfi, do'stlari va boshqa guruhlardagi o'z o'rnini anglayotganini ko'rish mumkin.

Birinchi sinf o'quvchisida o'qish jarayonining dastlabki natijalari uning boshqa materiallarni egallash sari boshlaydi. O'quvchining o'qish jarayonidagi birinchi mehnat unumi 15 xursandlik, sevinish va amaliy (zavqlanish) his-tuyg'usini paydo qiladi. Ba'zi o'quvchilar u yoki bu ob'yektni, matnni bir necha bor o'qishni ham yoqtiradilar. O'qish jarayoniga ko'ra intilish, moyillik keyinchalik narsaning mohiyatiga qiziqishni paydo qilib qolmay, balki bilim olish ehtiyojini ham tug'diradi, unda o'qishga bo'lgan motivlarini tarkib toptiradi.

O'qishni Sevdirish

1. O'quvchilarni kitob o'qishga jalb etish.

Savodxonlikni oshirishda muhim ahamiyatga ega. Buning uchun quyidagilarni amalga oshirish mumkin:

Rivoyatlar va Hikoyatlar: Bolalar uchun juda qiziqarli bo'lgan, yoshlariga mos hikoyalar va rivoyatlar o'qish ularda kitobga bo'lgan qiziqishni yaxshi uyg'otadi.

Kitob Ko'rgazmalari: Sinfda doimiy ravishda kitob ko'rgazmalari tashkil qilish orqali o'quvchilarda kitob o'qishga bo'lgan qiziqish ortadi.

2. O'qitishning Interaktiv Usullari

Interaktiv o'qitish usullari o'quvchilarning ishtirokini ta'minlaydi va savodxonlikni oshirishga ko'mak beradi.

O'yinlar orqali o'rganish: Savodxonlikni oshirish uchun mo'ljallangan ta'limiy o'yinlar bolalarga o'qishni va yozishni qiziqarli tarzda o'rganishga imkon beradi. Interaktiv doskalar va texnologiyalar: Elektron doskalar va boshqa texnologiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarni dars jarayoniga faol jalb qilish mumkin.

3. Individual Yondashuv

Har bir o'quvchining o'ziga xos xususiyatlari va o'rganish sur'atlari bor. Shuning uchun o'quvchilarga individual yondashuv savodxonlikni oshirishda muhim ahamiyatga ega. Diagnostik testlar: O'quvchilarning savodxonlik darajasini aniqlash uchun muntazam ravishda diagnostik testlar o'tkazish. Bu orqali o'quvchilarning kuchli va zaif tomonlarini aniqlash mumkin. Shaxsiy rivojlanish rejalari: Har bir o'quvchi uchun individual rivojlanish rejalari ishlab chiqish va amalga oshirish.

4. Yozuv Mashg'ulotlari. Yozuv mashg'ulotlari savodxonlikni oshirishda asosiy omillardan biridir: Erkin yozuv mashg'ulotlari: O'quvchilarga mavzu bo'yicha erkin yozish vazifalarini berish. Bu orqali ularning ijodiy fikrlash qobiliyatlari rivojlanadi. Maktub va kundalik yozish: O'quvchilarni doimiy ravishda maktub yoki kundalik yozishga o'rgatish orqali ularning yozuv ko'nikmalarini mustahkamlash.

5. Ota-Onalar bilan Hamkorlik

Ota-onalar bilan mustahkam hamkorlik savodxonlikni oshirishda katta ahamiyatga ega.

Ota-onalar uchun treninglar.

Ota-onalarni savodxonlikni oshirish usullari bo'yicha muntazam ravishda o'qitish.

Uyga vazifalar va nazorat:

O'quvchilarning uyda bajaradigan vazifalari ota-onalar tomonidan nazorat qilinishi va ularga yordam berilishi kerak.

Boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning savodxonligini oshirish ko'p jihatdan tizimli va kompleks yondashuvni talab qiladi. Ta'lim jarayonida o'qituvchilar, ota-onalar va boshqa barcha ishtirokchilar o'zaro hamkorlikda ishlashi zarur. O'quvchilarga bilim olish jarayonini qiziqarli va foydali qilish orqali savodxonlik darajasini sezilarli darajada oshirish mumkin.

REFERENCES

1. Prezident Shavkat Mirziyoyev olimlar ilmiy tadqiqot rahbarlari va ishlab chiqarish sektori vakillari bilan uchrashuv.31.01.2020y.
2. Qayumova, S. (2022). БЎЛАЖАК БОСИЛАНҒИЧ СИНФ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИ TIMSS ХАЛҚАРО БАҲОЛАШ ДАСТУРИ АСОСИДА МЕТОДИК ТАЙЁРГАРЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА МУЛТИМЕДИЯ ВОСИТАЛАРИНИНГ ЎРНИ. *Science and innovation*, 1(B4), 159-162.
3. Shohsanam, K. (2023). THEORETICAL IMPORTANCE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE. *Science and innovation*, 2(Special Issue 3), 159-162.
4. Kayumova, S. T. qizi, Sharipov, S. R., Abdullayev, K. A. ugli, & Nurmatov, I. S. (2023). THE THEORETICAL FOUNDATIONS OF IMPROVING STUDENTS' READING PROFICIENCY BASED ON MODERN TRENDS. *RESEARCH AND EDUCATION*, 2(12), 57–61.
5. To'lqin qizi Kayumova, S., Sharipov, S. R., ugli Abdullayev, K. A., & Nurmatov, I. S. (2023). THE THEORETICAL FOUNDATIONS OF IMPROVING STUDENTS'READING PROFICIENCY BASED ON MODERN TRENDS. *RESEARCH AND EDUCATION*, 2(12), 57-61.
6. Kayumova, S. T. K. (2022). DIFFERENCES BETWEEN PISA AND TIMSS INTERNATIONAL ASSESSMENT PROGRAM. *Academic research in educational sciences*, 3(NUU Conference 2), 753-757.
7. Sh. Kayumova (2023). DIDACTIC PRINCIPLES FOR DEVELOPING NATIVE LANGUAGE AND READING LITERACY OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS. *Science and innovation*, 2 (B9), 57-60. doi: 10.5281/zenodo.8348958
8. Sh. Kayumova (2023). DEVELOPMENT OF STUDENTS' READING LITERACY THROUGH TRIZ PEDAGOGY. *Science and innovation*, 2 (B10), 157-160. doi: 10.5281/zenodo.8433398
9. Qayumova, S. (2022). БЎЛАЖАК БОСИЛАНҒИЧ СИНФ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИ TIMSS ХАЛҚАРО БАҲОЛАШ ДАСТУРИ АСОСИДА МЕТОДИК ТАЙЁРГАРЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА МУЛТИМЕДИЯ ВОСИТАЛАРИНИНГ ЎРНИ. *Science and innovation*, 1(B4), 159-162.
10. Shahriddinova, K. S. (2023). Didactic Features Of Development Of Nature Perception Skills Of Primary School Students. *Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching*, 19, 183-187.

11. Shahriddinovna, K. S. (2023). INTRODUCING CHILDREN OF PRIMARY SCHOOL AGE WITH THE WORLD. *American Journal of Applied Science and Technology*, 3(06), 09-14.
12. Shahriddinovna K. S. Didactic Features Of Development Of Nature Perception Skills Of Primary School Students //Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching. – 2023. – T. 19. – C. 183-187.
13. Shahriddinovna K. S. INTRODUCING CHILDREN OF PRIMARY SCHOOL AGE WITH THE WORLD //American Journal of Applied Science and Technology. – 2023. – T. 3. – №. 06. – C. 09-14.
14. Karimova, S. (2022). THE ROLE AND IMPORTANCE OF" NATURAL SCIENCES" IN THE DEVELOPMENT OF UNDERSTANDING OF NATURE IN GENERAL SECONDARY SCHOOLS. *Science and innovation*, 1(B6), 214-218.
15. Karimova S. THE ROLE AND IMPORTANCE OF" NATURAL SCIENCES" IN THE DEVELOPMENT OF UNDERSTANDING OF NATURE IN GENERAL SECONDARY SCHOOLS //Science and innovation. – 2022. – T. 1. – №. B6. – C. 214-218.
16. Karimova S. CHARACTERISTICS OF NATURAL TEACHING METHODOLOGY //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2021. – T. 1. – №. 11. – C. 737-740.
17. Karimova, S., & Ashurova, M. (2023). TYPES OF EDUCATION. *Modern Science and Research*, 2(8), 161–163. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/22537>
18. Mamatova, X., Karimova, S., & Turg'unboyeva, M. (2023). EDUCATION IS UPBRINGING, KNOWLEDGE IS SALVATION. *Modern Science and Research*, 2(8), 164–166. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/22538>
19. Mamatova , . H., Karimova, S., & Mamayusupova, . Z. (2023). PEDAGOGICAL ANALYSIS IN THE WORKS OF ALISHER NAVOI. *Modern Science and Research*, 2(9), 5–8. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/23865>
20. Karimova S., Habibullayeva S. THE ESSENCE OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN PEDAGOGY //Modern Science and Research. – 2024. – T. 3. – №. 1. – C. 40-44.
21. Karimova Sevara Shaxriddin Qizi. (2023). FORMATION OF NATURE AWARENESS SKILLS OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS. *International Scientific and Current Research Conferences*, 1(01), 43–45. Retrieved from <https://www.orientalpublication.com/index.php/iscrc/article/view/1105>
22. Mamatova H., Karimova S., Mamayusupova Z. PEDAGOGICAL ANALYSIS IN THE WORKS OF ALISHER NAVOI //Modern Science and Research. – 2023. – T. 2. – №. 9. – C. 5-8.
23. Sevara, K., & Maftuna, S. (2024, February). BOSHLANG 'ICH SINFLARDA ONA TILI DARSLARIGA QO 'YILGAN ZAMONAVIY TALABLARNING XUSUSIYATI VA AHAMIYAT. In *International conference on multidisciplinary science* (Vol. 2, No. 2, pp. 65-67).

24. Sevara, K., & Mahliyo, X. (2024, February). BOSHLANG‘ICH SINF O‘QUVCHILARIDA MATEMATIK QOBILİYATLARINI RIVOJLANTIRISHDA QO‘LLANILADIGAN METODLAR. In *International conference on multidisciplinary science* (Vol. 2, No. 2, pp. 68-70).
25. Karimova S., Habibullayeva S. BOSHLANG ‘ICH SINF O ‘QUVCHILARINING SAVODXONLIGINI XALQARO BAHOLASH DASTURLARI ASOSIDA OSHIRISH //NEW RENASSAINCE CONFERENCE. – 2024. – T. 1. – №. 3. – C. 229-234.
26. Karimova, S., & Habibullayeva, S. (2024). BOSHLANG ‘ICH SINF O ‘QUVCHILARINI O ‘QISH SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISHDA MULTIMEDIYA VOSITALARIDAN FOYDALANISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH. NRJ, 1(3), 830-835.
27. Karimova S., Habibullayeva S. THE SIGNIFICANCE AND ITS APPLICATION OF EXHIBITION IN PRIMARY CLASS MATHEMATICS LESSONS //Modern Science and Research. – 2024. – T. 3. – №. 5. – C. 1335-1339.